THE AMBIGUITY OF THE NOUN PHRASES WITH GENITIVAL ADJUNCTS

Ionela Gușatu, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: This paper aims to present the cases of ambiguity of the Romanian genitive noun phrases and tries to find methods of disambiguation, among which the generative lexicon. This method, which proposes a representation of the lexical meaning that is richer and better structured than other theories, seems to be the solution for the Romanian possessive.

Keywords: ambiguity, the Romanian genitive, the generative lexicon.

Grupurile nominale cu dependent genitival prezintă de multe ori fenomene de ambiguitate: ele pot avea două interpretări. De exemplu, grupul nominal *cartea lui Ion* poate fi interpretat fie drept *cartea pe care o deţine Ion*, fie *cartea pe care Ion a scris-o*. În mod similar, *maşina lui Ion* poate însemna *maşina pe care Ion o conduce* sau *maşina pe care el o are în proprietate*.

Ambiguităţile de acest fel sunt uşor explicabile prin intermediul lexiconului generativ[1].

Elementul care intervine în mod decisiv în explicaţie este structura de caracteristici. Fie exemplul *casa lui Ion*. Reprezentarea pe care o oferă lexiconul generativ sensului numelui *casa* este următoarea:

[1] Pustejovsky, *The generative lexicon*. Lexiconul generativ reprezintă o nouă metodă de abordare a sensului lexical. Lexiconul generativ este structurat pe următoarele nivele: nivelul structurii de argumente (ARGSTR), nivelul structurii de evenimente (EVENSTR) şi nivelul structurii de caracteristici (QUALIA).
Structura de argumente prezintă tipurile posibile de argumente pe care le poate selecta o unitate lexicală. În această categorie intră argumentele autentice, argumentele implicite, argumentele cvasi-pleonastice şi adjuncţii. **Structura de evenimente** se referă la tipul de bază al evenimentului şi la posibila structură internă a acestuia: stări, procese şi tranziţii.
Structura de caracteristici menţionează patru caracteristici de bază ale sensului cuvântului: rolul *CONSTITUTIVE*, rolul *FORMAL*, rolul *TELIC* şi rolul *AGENTIVE*. Rolul *CONSTITUTIVE* prezintă relaţia dintre un obiect şi părţile lui constituente: material, elemente componente. Rolul *FORMAL* se referă la cel care distinge obiectul într-un domeniu mai larg, de exemplu caracteristicile fizice precum orientare, formă, dimensiune, etc. Rolul *TELIC* specifică scopul şi funcţia obiectului, iar rolul *AGENTIVE* menţionează factorii implicaţi în originea obiectului sau „producerea acestuia": artefact, creator.
Structura de caracteristici a termenului *roman* este interpretată astfel: *romanul* este o naraţiune (rolul *CONSTITUTIVE*) care apare de obicei sub forma unei cărţi (rolul *FORMAL*) şi care a fost scris (rolul A*GENTIVE*) cu scopul de a fi citit (rolul *TELIC*).

$$\begin{bmatrix} \text{roman} & & \\ QUALIA = & \begin{bmatrix} CONST & = & naratiune \\ FORMAL & = & carte \\ TELIC & = & de\ citit \\ AGENT & = & scris \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Toate aceste caracteristici duc la o mai bună descriere a sensului cuvântului şi mai ales la înţelegerea structurilor nominale.

BDD-V616 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:06 UTC)

(1)
$$\begin{bmatrix} \text{casa} \\ ARGSTR = \begin{bmatrix} ARG = x : constructie \\ D-ARG1 = y : uman \vee institutie \\ D-ARG2 = z : uman \end{bmatrix} \\ EVENSTR = \begin{bmatrix} D-EV = e_1 : stare \\ D-EV = e_2 : tranzitie \\ D-EV = e_3 : proces \end{bmatrix} \\ QUALIA = \begin{bmatrix} FORMAL = casa(x) \\ CONST = a_consta(e_1, x, incaperi, acoperis, etc) \\ AGENTIVE = a_construi(e_2, z, x) \\ TELIC = a_locui(e_3, y, x) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Din reprezentarea de mai sus se observă că este posibil ca fie variabila *z*, fie *y* să fie substituite prin constantele corespunzătoare. Variabila *z* indică agentul procesului de construcţie. În eventualitatea că această variabilă este înlocuită cu o constantă, numele *casa* proiectează un grup nominal care exprimă relaţia dintre o casă şi constructorul ei. De pildă, *casa lui Ion*:

(2)
$$\begin{bmatrix} \text{casa lui Ion} \\ ARGSTR = \begin{bmatrix} ARG = x : constructie \\ D-ARG1 = y : uman \vee institutie \\ D-ARG2 = Ion \end{bmatrix} \\ EVENSTR = \begin{bmatrix} D-EV = e_1 : stare \\ D-EV = e_2 : tranzitie \\ D-EV = e_3 : proces \end{bmatrix} \\ QUALIA = \begin{bmatrix} FORMAL = casa(x) \\ CONST = a_consta(e_1, x, incaperi, acoperis, etc) \\ AGENTIVE = a_construi(e_2, Ion, x) \\ TELIC = a_locui(e_3, y, x) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

În eventualitatea însă că substituţia afectează variabila *y*, care se referă la cel ce locuieşte o casă, numele *casă* va proiecta un grup nominal în care genitivul denotă o anumită persoană care locuieşte într-o casă. Această persoană poate fi *Dan*:

BDD-V616 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:06 UTC)

(3)
$$\begin{bmatrix} \text{casa lui Dan} \\ ARGSTR = \begin{bmatrix} ARG = x : constructie \\ D-ARG1 = Dan \\ D-ARG2 = z : uman \end{bmatrix} \\ EVENSTR = \begin{bmatrix} D-EV = e_1 : stare \\ D-EV = e_2 : tranzitie \\ D-EV = e_3 : proces \end{bmatrix} \\ QUALIA = \begin{bmatrix} FORMAL = casa(x) \\ CONST = a_consta(e_1, x, incaperi, acoperis, etc) \\ AGENTIVE = a_construi(e_2, Ion, x) \\ TELIC = a_locui(e_3, Dan, x) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Substituţiile alternative au fost mai sus realizate în mod intenţionat cu constante diferite. Însă în absenţa informaţiei contextuale este limpede că atunci când auzim rostită sintagma *casa lui Dan* sau *casa lui Ion*, oricare dintre ele poate fi interpretată în două feluri.

Există însă şi ambiguităţi ale grupului nominal cu dependent genitival care nu pot fi explicate prin teoria lexiconului generativ. Discuţia exemplului de mai sus a lăsat cu bună ştiinţă de-o parte o a treia interpretare posibilă a sintagmelor *casa lui Dan/Ion*: interpretarea posesivă. Această a treia interpretare nu mai este derivabilă din analiza teoriei lexiconului generativ deoarece posesia, aşa cum s-a arătat, nu este codificabilă în lexiconul generativ (şi probabil în nicio altă teorie semantică lexicală).

O altă interpretare ce nu poate fi justificată lexical este interpretarea de superlativ a sintagmei *romanul secolului XX*. Este de reamintit că o primă semnificaţie a acestei sintagme este aceea de (tip de) *roman scris în secolul XX*. Interpretarea de superlativ este *cel mai bun roman al secolului XX*. Această a doua interpretare nu este derivabilă din structura semantică atribuită de lexiconul generativ numelui *romanul*, căci ideea de superlativ nu este exprimată de structura în cauză sub nicio formă.

Concluzii

Analiza genitivului cu ajutorul lexiconului generativ a demonstrat cât de important este să se lucreze cu o structură semantică lexical extinsă. Mulţumită acestor reprezentări dezvoltate cu care lucrează lexiconul generativ a fost posibil să se arate că, de fapt, semnificaţiile posesivului sunt determinabile lexical.

Bibliografie

Nishiguchi, Sumiyo, *Possessive Disambiguation*, Ph.D Thesis Dissertation, 2009.
Partee, Barbara Hall, *Uniformity vs. Versatility: The Genitive, a Case Study* appendix to Theo Janssen (1997), "Compositionality", in Johan van Benthem and Alice ter Meulen, eds., The Handbook of Logic and Language, Elsevier, 1983/1997.
Pustejovsky, James, 1995, *The Generative Lexicon*, The MIT Press, London.

BDD-V616 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:06 UTC)